

ԱՆՁԲՆԱՌՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Առաջին երիտասարդաց Քրիստ. Ընկերակցութիւնը կազմակերպուած էր Լոնտոնի մէջ Յունիս 6, 1844ին, ձորձ Ուիլքըմի առաջնորդութեան տակ: Այդ շարժումը անկէ ի վեր բոլոր աշխարհի վրայ ծաւալած է: Ներկայիս Ընկերակցութիւններ կը գտնուին Եւրոպայի գրեթէ բոլոր երկիրներուն մէջ, Հիւսիսային և Հարաւային Ամերիկայի, Հնդկաստանի, Չինու, Ճափոնի և Բորնէայի, Աւստրալիայի և Նոր Զելանտայի, Պաղեստինի, Եգիպտոսի և Հարաւային Ափրիկէի մէջ:

ՅԱՐՄԱՐԱՑՈՒՄ

Ընկերակցութիւնը մարդոց ամէն դասակարգերուն մէջ յաջողած է: Քաղաքներու և գիւղերու մէջ ապրող մարդոց համար կազմակերպուածներէն զատ, հաւասարապէս յաջող արդիւնքներով Ընկերակցութիւններ հաստատուած են հանքագործներու, արհեստաւորներու, երկրագործներու, երկաթուղիի պաշտօնեաներու, զինուորներու, նաւագններու և կառավարական պաշտօնեաներու համար: Ուսանողական Ընկերակցութիւնները ներկայացած են իբրև մեծագոյն բարոյական ուժեր Միաց. Նահանգներու, Քանադայի, Ֆրանսայի, Շուեաի, Նորվեկիայի, Չինու, Ճափոնի, Հնդկաստանի և ուրիշ երկիրներու գոյէճներուն և համալսարաններուն մէջ:

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐ

Երիտասարդներ և տղաք ընկերներ ունենալ պէտք են: Անոնք երբ յարմար տեսակ ընկերներ և հաճոյքի աղէկ տեղեր չգտնեն՝ իրենց պարագոյ ժամերը կ'անցնեն կասկածելի ընկերներու և ժամագրավայրներու մէջ, որ անբարոյացուցիչ են և որ ժամանակի ընթացքին մէջ կը կործանեն թէ՛ բարոյական և թէ՛ Ֆիզիքական կեանքը: Ընկերակցութիւնը բարեկամութեան և զբօսանքի այս կարեւոր պէտքը լեցնել կը ջանայ՝ հայթայթելով ընկերային հրապուրիչ հանգամանքներ, Քրիստոնէական ազդեցութեանց տակ, մաքուր և աղէկ լուսաւորուած սենսակներու մէջ, ուր երիտասարդներ հաճոյքով պիտի հաւաքուին՝ կը տրամադրէ նաև գնդամուղ, ճատրակ, աղիւսակախաղ (տամա) եւ այլն, յաճախակի կը կազմակերպէ ընդունելութիւններ, նուազահանդէսներ և ընկերային երեկոյթներ: Ընկե-

րակցութեան շէնքերը սովորաբար առտուան ժամը 9էն մինչև իրիկուան ժամը 10.30 բաց են:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԶԻՒՂ

Այն հարիւրաւոր երիտասարդներուն համար, որոնք ցորեկը գործելու ստիպուած են, Ընկերակցութիւնը գիշերային դասընթացքներուն, լեզուներ, տոմարակալութիւն, գիրի մեքենայ գործածել, քիմիաբանութիւն, ճարտարագիտական նկարչութիւն և այլն և այլն սորվեցնելու համար: Միշտ նոր դասընթացքներ ալ կ'աւելցուին երբ բաւականաչափ պահանջ ըլլայ: Միայն Միաց. Նահանգներու և Քանադայի մէջ Ե. Ք. Ընկերակցութեան կրթական ձիւղին մէջ կան 67,417 ուսանողներ:

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԶԻՒՂ

Տկար մարմիններ անկարող մարդիկ յառաջ կը բերեն: Ֆիզիքական ձիւղին նպատակն է աղուոր Ֆիզիքականով մարդկութիւն մը պատրաստել: Այս գործը կը կատարուի մասնագէտ Ֆիզիքական Տեսուչի մը հսկողութեան տակ: Դասարաններու մէջ, մասնաւոր մարզանքներով, նաև խաղերով՝ ինչպէս արսիք-պոլ, շրի-պոլ, գնդակ զլորել, լողալ, վազք, դաշտային զբօսանքներ և ըմբշական խաղեր: Այս ճիւղին մէջ մանող իւրաքանչիւր անդամ նախ բժշկական ուշադիր քննութեան մը կ'ենթարկուի և իրեն մարզանքներ կը յատկացուին իր ֆիզիքական պէտքին համեմատ: Ամառուան ամիսներու ընթացքին այս ձիւղը բացօդեայ արշաւներ և դաշտագնացութիւններ կը սարքէ: Այս կարգերուն կը հայթայթուին այն ամէն բաները որ պէտք կայ ուսումնասիրելու համար «Վիսաուածին ըլլալիք առաջին օգնութիւն»ը և անողջութեան ու առողջապահութեան մասին դասախօսութիւններ կ'ըլլան: Այս ձիւղին առանձնաշնորհները վայելող 300,000է աւելի անդամներ կան:

(Շարունակելի)

ՆՇԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԴԻՏԱՐԱՆԷՆ

Հաւազգային մեծ solih Գորեկանը.— Solih յաւերժացնող կորոյներ.— խորհուրդներ, անուրջներ, բաղնախններ.
Երբ այս տողերը հրատարակուին, Համազգային Մեծ Գորեկանը արդէն անցեալին պատկանող դէպք մը եղած պիտի ըլլայ թերթերը,

որոնց մէջ նաև Աւեսաբեր, արդէն այս ազգային մեծ տօնակատարութեան առիթով ամէն տեսակ յոգևածներ պիտի հրատարակեն: Այսու հանդերձ եթէ Հայ ազգին գրական և ընկերական զարգացումին հետ կապակցուած այս եղական տօնախմբութեան առիթով բոլոր մեր մեր դիտակը այս կարեւոր տեսարանին վրայ չդարձնենք, կը կարծենք թէ Դէտի մեր պաշտօնին մէջ թերացած պիտի ըլլանք: Ուստի կը յուսամ թէ պիտի ներուռի եթէ ակնարկ մը — և հիմա կարելի է ըսել ա՛լ եւս «յետամնաց ակնարկ մը» — նետենք Հայերէն գիրերուն և սպաղրութեան կրկնակ գիւտերուն տօնին վրայ:

Անօրինակ գործունէութիւն մըն է որ արդէն ծայր տալ սկսած է Ռուսահայերուն և Թրքահայերուն մէջ: Կարծես թէ խուլ մրցում մը կայ մին քան զմիւսն աւելի փառաշուք եւ աւելի մեծահանդէս տօնելու մեծ Յօրելիանք: Էջմիածին և Պոլիս զլիսաւոր կեդրոններն են այս հանդիսութեանց, բայց ամէն քիչ ու շատ կարեւորութիւն ունեցող քաղաք, ուր Հայ կայ, մանաւանդ Հայ գրականութիւնը սիրող Հայ կայ, կը փափաքի իր կարողութեան չափով մասնակցիլ այս խօնախմբութեանց: Իրաւ է թէ քիչ մը ոչ ըմբռնեցինք Յօրելիանին կարեւորութիւնը, կամ գուցէ կազմակերպութեան թերութեանց պատճառաւ կամ զեկափար մէկ կեդրոնի չգոյութեան համար տեղ տեղ հանդիսակատարութեան ծրագիրները վերջին բոլորէին մշակուեցան, և շատ տեղեր պատրաստութիւնները հապճեպով կատարուեցան, բայց լաւ է որ վերջապէս խանդավառութիւնը իր եռացման կէտին հասնելու վրայ է: Հանդէսներ, հրատարակութիւններ, հանգանակութիւններ, նոյն իսկ գեղարուեստը կու գան յառաջիկայ քանի մը օրուան միջոցին ձեռք ձեռքի տալ զուտ Հայկական այս երկու գիւտերը պանծացնելու համար: Կարծես միջնորդութեան լեցուած է Մեծ Տօնին արձագանդներով ի սփիւռոս աշխարհի: Եւ արժան էր հարկաւ որ այսպէս ըլլար: Այս տեսակ դէպք մը ազգի մը պատմութեան մէջ շատ հազուադէպ է: Եւ ոչ թէ միայն արժան է անօրինակ խանդավառութեամբ մը տօնել զայն, այլ վաշխուչ է որ այս տօնը մնայուն յիշատակով մը յաւերժանայ: Եթէ այս տեսակ դէպք մը եւրոպայի կամ Ամերիկայի մէջ տօնախմբուէր, հաւանաբար դէթ կարեւոր քաղաքներուն ան-

կիւնները պիտի կանգնուէին գիւտերուն հեղինակներուն արձանները կամ կոթողները: Մերոպի, Սահակի կամ Մեղապարա կոչեցեալ Յակոբի մարմարէ կամ պղինձէ արձանները չենք կարող կանգնել մենք քաղաքներուն մէջ: Բայց երախտագիտական պարտք մը հատուցած պիտի ըլլանք, եթէ այս առիթով այս պատուական Հայերուն յիշատակը քանդակենք այնքան խորագէտ, որքան քանդակուած չէ երբեք՝ նոր սերունդին սրտերուն վրայ, մանաւանդ այն անկիւններուն մէջ ուր Հայութիւնը տիրող միջավայրին աղդեցութեան տակ հակամէտ է անտես առնելու ցեղային արժանիքները և մոռնալու Հայերէն լեզուն ու գրականութիւնը:

Թէ ի՞նչպէս կարելի է Հայերէն գիրերուն և գրականութեան այս մեծ մշակներուն յիշատակը յաւերժացնել՝ շատ բաներ կրնան խորհուիլ և գործադրուիլ, բայց ինձի համար փափաքելի էր որ այս Մեծ Տօնը պատգամ մը բերէր Հայութեան բոլոր հատուածներուն, պատգամ մը գանոնք իրարու մօտեցնելու և միասիրտ և միակամ աշխատելու մեր ազգին ճշմարիտ զորագոյման գործին մէջ: Պիտի բաղձայի որ 1913 տարին, երբ Հայութեան այս մեծ տօնը կը կատարուի, թուական մը ըլլար՝ զօր ապագայ սերունդը կարենար մասնանիչ ընել իբր հօնգրուան մը թէ այդ տարին Հայութեան երեք որոշ հատուածներուն մէջէն վերջան սխալ հասկացողութիւնները, մոլեւանգութիւնները, անխտրական ոգին, և ինչ բան որ մեզ իրարմէ հեռացնելու և հատուածներուն մէջ խրամատները լայն վիճակի մէջ պահելու կը ծառայէր:

Յետոյ փափաքելի էր որ 1913 տարին նշանաւոր հանդիսանար կեդրոններուն մէջ կամ նոյն իսկ աննշան անկիւնները բացումովը նոր Հայ վարժարաններուն որոնք անհրաժեշտապէս կոչուէին այս օրը նշանաւոր հանդիսացնող այս պատուական Հայերուն անունով:

Թերթերը գրեցին թէ ամէն կողմ կրթական դրամագլուխի մը համար հանգանակութիւններ կը կատարուին: Ռուսահայերը արդէն իսկ այդ նպատակով իրապէս պատկառելի գումարներ հանգանակած են: Թրքահայերն ալ սկսած են նոյն նպատակով և այլ և այլ միջոցներով հանգանակութիւններ կատարել: Այս հանգանակութիւնները, կ'երեւայ թէ, պիտի շարունակուին ամբողջ տարի մը, որմէ

վերջ սպանովաբար խիստ պատկանելի պիտի ըլլայ հաւաքուած գրամին համագումարը: Թէ ի՞նչ որոշ նպատակի պիտի գործածուի այս կրթական փոխքը, բնութեան չէ, հաւանաբար այդ մասին դեռ վերջնական ծրագիր մըն ալ պատրաստուած չէ. յայտնի է միայն թէ այդ գումարը Հայերու դատարարակութեան գործին պիտի յատկացուի:

Ու կը մտածեմ թէ ի՞նչ գեղեցիկ բան պիտի ըլլար եթէ Յոսեփիան այս տարուան մէջ հանգստանալուած այդ գումարով կեդրոն տեղ մը, կամ կարեւոր գաւառի մը մէջ կրկնորդական վարժարան մը հաստատուէր, «Մեսրոպեան» կամ «Սահակեան» վարժարան անունով, զոր վարսդ հոգարարձութիւնը կազմուած ըլլար Լուսուորչական, Կաթողիկէ և Բողոքական Հայերէ, որուն աւսուցիչներն ըլլային Լուսուորչական, Կաթողիկէ և Բողոքական Հայեր, և աշակերտներն ալ գործեալ այն երեք հատուածներուն պատկանող դեռահասներ: Թերեւս գործնական պիտի չըլլար այս տեսակ արդիւնք մը յառաջ բերել, բայց եթէ կարելի ըլլար ի՞նչ գեղեցիկ կոթող մը պիտի ըլլար այն՝ յաւերժացնելու համար այս Մեծ տօնը, և կրկարծեմ թէ պիտի հրճուեցնէր նաև հողիները այն երեք մեծ Հայերուն, որոնց միաքին ու սրտին ալ գեղեցիկ արտագրութիւններն կողոպտայ փառաւոր գիւտերը կը հուշակենք այս օրերս:

Անո՛ւրջ մըն է այս տեսակ գաղափարի մը իրականացումը, ամենայն հաւանականութեամբ այդպէս է: Թող անուրջ մը ըլլայ, ան ինծի համար անուրջ անուրջ մըն է, նման մեր այն անուրջներուն զորս ունեցած ասեմնիս կը բաղձանք որ շարունակուի, գիտնալով հանդերձ թէ արթնցած ասեմնիս իրականութիւնը երազէն տարբեր կերպով պիտի ներկայանայ մեզի:

Վերջապէս պիտի փափաքէի որ երբ Հայ գիրերուն և Հայ սպագրութեան գիւտերը կը տօնենք, բոլոր Հայերը այս գոյգ մը կարեւոր ազդակները գործածէին միայն ազնիւ խօսքը, ազնիւ գաղափարները և մաքուր գրականութիւնը տարածելու համար և Հայ տառերը և Հայ Մամուլը երկու կենսունակ կրակներ ըլլային ճշմարիտ և ազնիւ կեանքի աւելը հարգելու համար Հայ կեանքին ամէն խաւերուն:

22 Հոկտ. 1913

«ԱԻԵՏԱԲԵՐ»Ի ԴԵՏԸ

ԻՆՔՆԱԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Լ. Յ. ՅԱՎՈՒԵԱՆ

Մեր կեանքին նպատակն է մարդկութիւնը չինել: Մարդկային երջանկութիւնը երաշխաւարող ոչմերն ու պայմանները բազմազան են. — հարստութիւն, զիրք, ամուսնութիւն, բարեկամութիւն, ևն. սակայն յաջողութեան համար մէկ բան միայն անխուսափելիօրէն անհրաժեշտ է, այն է անձնական արժանիք, որուն խարխիւր կը կազմէ սակայն անձնատիրութիւնը: Ինքնազարգացումը և ինքնասիրութիւնը կեանքին սկզբունքն են: «Ամէն մարդ կ'ըսէ Կիպրն, «երկու տեսակ դատարարակութիւն կ'ունենայ, այն որ կը արուի իրեն, այն զոր ինքն իրեն կու տայ: Այս երկուքէն կարեւորագոյնը վերջինն է»: Ահա այդ կարեւորագոյն դատարարակութիւնը կ'ստացուի ինքնասիրութեան շնորհիւ: «Սիրեսցես զընկերքո իրեւ զանձն քո»ն ընկերական բոլոր առաքինութեանց ստուգանիչն է: Այն որ չսիրեր իր անձը՝ կը նշանակէ թէ զօրաւոր ու շեշտուած անհասակամութիւն մը չունի, և հետեւաբար հաստատուն նկարագիրէ զուրկ է, այդ անձը կեանքի ամէն տեսակ պատահականութեանց առջեւ կը խոնարհի, կ'ընկճի, թող, մեղկ, անողնայար էակ մ'է, կորստեան գատապարտուած: Երկիրը՝ որուն վրայ կը բնակինք և որ քաղաքակրթութեան ու յառաջդիմութեան անհուն ու անսահման հրաշալիքներով գեղազարգուած է՝ պիտի չկրնար իր գոյութիւնը պահպանել, եթէ զինքը կազմող տարրերու մէջ ձգողութեան օրէնքը կամ ոյժը գոյութիւն չունենար. առանց այդ ոյժին՝ անտեսանելի հիւլէներու կամ շամանգաղներու զանգուած մը պիտի ըլլար ան սպանովաբար անսահման անջրպետին մէջ: Նոյնը ճշմարիտ է անհասանելու համար. հետեւաբար եթէ մեր բարոյական կեանքը մշանջնաւորել ու արդիւնաւորել կ'ուզենք, նախ պէտք է որ մեր անձին հանդէպ ունեցած մեր բոլոր պարտականութեանց կատարեալ գիտակցութեամբ ջանանք հաշտեցնել մեր ներքին ներձակ զգացումները, օժտանք մեր միտքը ազնիւ խորհուրդներով, բարձրացրենք մեր հողին վտեմ խաչախնդով: Առաքինութեամբ ու սղջմամբ կարգարուած անհատ մը անառիկ բերդ մ'է, հաստատուն և անքոյթ նաւահանգիստ մ'է. աշխարհային շամ-